

Debatoplæg fra uddannelsesminister Morten Østergaard: Plads til talenterne

De videregående uddannelsesinstitutioner skal have strategisk fokus på at udvikle talenter på alle niveauer og i en langt bredere forstand end de seneste års eliteinitiativer. Der skal skabes en talentkultur, hvor de talentfulde og motiverede studerende på alle landets videregående uddannelser skal have de bedste muligheder for at udnytte deres særlige potentiale.

Institutionerne skal have de rette rammer til både at satse strategisk på at udvikle uddannelses- og forskningsmiljøer inden for den absolut højeste, internationale klasse inden for udvalgte områder, men der skal også tænkes i talentpleje for dem, der ikke har en forskerkarriere som mål.

Det kunne være iværksættertalentet med fantasien til at skabe Danmarks næste vækstvirksomhed, den kreative designer, der kan blive Danmarks næste eksportsucces - eller den innovative teknolog, der kan være med til at sikre, at det stadig kan betale sig at producere i Danmark.

Institutionerne skal sikre, at talentfulde studerende inden for alle områder udfoldes og udfordres.

Talentudvikling handler eksempelvis også om at løfte den offentlige sektor. Talentfulde socialrådgivere kan gøre en kolossal forskel for udsatte børn og unge, og vi skal være i stand til at lede den potentielt fremragende sygeplejerske, der har idéerne og hjertet til at løfte den offentlige sundhedsservice, på rette spor.

Side 1/7

På erhvervsakademiuddannelserne og de store professionsområder er talentudvikling i dag ofte båret af ildsjæle blandt undervisere, der gør en ekstra indsats for at udfordre de dygtigste. De understøttes ikke tilstrækkeligt, og der findes ikke systematiske talentforløb.

På universiteterne er der fokus på at rekruttere de dygtigste til ph.d.-forløb, men der kan gøres mere for at sikre særlige udfordringer igennem hele uddannelsen og sikre mere målrettede tiltag for de ambitiøse og dygtige studerede, der ikke nødvendigvis stiler mod en forskerkarriere.

Der findes i dag fx ikke systematiske talenttiltag på universiteternes bacheloruddannelser, og en række barrierer i uddannelsesreglerne bremser institutionerne i at udvikle egentlige talentudviklingsforløb.

Talentudvikling i de videregående uddannelser skal samtidig have fokus på at sikre, at det danske uddannelsessystem er i stand til at tiltrække og fastholde de dygtigste talenter fra ind- og udland.

Både danske og internationale virksomheder baseret i Danmark har brug for international arbejdskraft. Det tilsvarende gør sig gældende i forskningsmiljøerne i Danmark. Internationale talenter er med til at løfte niveauet for alle i de danske forskningsmiljøer såvel studerende som forskere.

Talentudvikling i uddannelserne bør ske i tæt samspil med aftagerne. Både private virksomheder og offentlige institutioner har en central interesse heri og kan bidrage væsentligt til udviklingen af morgendagens talenter på arbejdsmarkedet.

En fælles indsats med fokus på talentudvikling på de videregående uddannelser, som ovenfor skitseret, skal understøtte, at de dygtigste studerende på alle niveauer af de videregående uddannelser og inden for alle fagområder sikres udfordringer på højeste faglige niveau.

Uddannelsesminister Morten Østergaard fremlægger i det følgende idéer til en række initiativer i håb om at kunne indlede en debat med uddannelsesinstitutioner, virksomheder, interesseorganisationer, undervisere og naturligvis de unge selv, der skal munde ud i en forbedret talentindsats på de videregående uddannelser.

1. Sammenhæng i talentindsatsen - overgangen fra ungdomsuddannelserne

Dygtige gymnasie- og erhvervsskoleelever skal efter udenlandsk forbillede have mulighed for at tage fag på de videregående uddannelsesinstitutioner. De skal kunne få merit for deres indsats ved senere optag på den pågældende uddannelse og reduktion i kernestof og supplerende stof i de relevante fag i gymnasiet eller på erhvervsskolen.

Undervisere og studerende på de videregående uddannelser skal i højere grad inddrages som mentorer og gæsteundervisere i gymnasier og på erhvervsskoler, og der skal ske øget netværksdannelse mellem undervisere fra forskellige niveauer. Derved skabes bedre overgange og unges uddannelsesvalg kvalificeres. Projektet Forskerspirer for gymnasieelever, hvor de med vejledning fra en universitetsforsker skriver synopsis til et forskningsprojekt, fungerer eksempelvis som en positiv inspiration til at læse videre.

De dygtigste gymnasie- og erhvervsskoleelever skal have mulighed for at tage fag på de videregående uddannelser.

**Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser**

Side 2/7

2. Talentforløb på alle uddannelser

Institutionerne skal via lovhjemmel have mulighed for at indføre formelle talentforløb på alle uddannelser. Talentforløb skal være fleksible og skal kunne rumme forskellige elementer alt efter uddannelsesstype. Talentforløb kan danne rammen om en målrettet talentindsats på alle områder af den videregående uddannelsessektor, men institutionerne beslutter selv, hvilke uddannelser de ønsker at udbyde talentforløb på.

Et talentforløb kan fx indebære, at den studerende får udarbejdet en individuel studieplan, der skal sikre, at den studerendes studieforløb indeholder særlige udfordringer, dvs. særligt avancerede problemstillinger og brug af særligt avancerede teorier og metoder.

Den studerende vil fortsat følge undervisning på den ordinære uddannelse, men den individuelle studieplan skal sikre et særligt højt fagligt niveau i den studerendes valg af emne og pensum for eksamensopgaver. Heri kan fx indgå tilknytning til udviklings- eller forskningsprojekter, udlandsophold, praktik, samarbejde med erhvervslivet/professionen, et særligt fokus på anvendelsesorientering eller på innovation/entreprenørskab.

Samarbejde med aftagere i et talentforløb kan fx være i form af praktikophold i udlandet i en international virksomhed. Institutionerne skal også i højere grad end i dag indgå forpligtende samarbejde med erhvervslivet om finansiering af talentforløb for studerende, fx via privat finansierede stipendiater til leveomkostninger, finansiering af deltagelse i særlige sommerkurser i udlandet eller øvrige studieophold i udlandet.

I dag er særlige talentforløb ikke reguleret i lovgrundlaget. Ved at hjemle talentforløb i lovgrundlaget og regelsættet for uddannelserne sikres det, at talentfulde unge får mulighed for at gennemføre deres uddannelse på et særligt højt niveau og få officiel anerkendelse heraf.

**Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser**

Side 3/7

Alle videregående uddannelser skal have mulighed for at udbyde talentforløb for de dygtigste studerende.

3. Friere rammer for talentudvikling

Det skal derudover sikres, at lovgrundlaget og regelsættet for uddannelserne generelt bedre understøtter talentpleje og -udvikling. Derfor skal der åbnes for, at talentfulde studerende, som hurtigt kan gennemføre de obligatoriske dele af deres uddannelse, kan tage ekstra fag, praktikforløb og eksaminer inden for den normerede studietid.

Derved bliver der bedre mulighed for, at talentfulde studerende kan vælge supplerende udfordringer. En betingelse for at åbne for ECTS-rammen vil være, at den samlede uddannelse består på normeret tid. At give individuelle studerende mulighed for at tage ekstra ECTS point skal som udgangspunkt kunne finansieres inden for institutionernes egen ramme, men samtidig vil det være oplagt, at institutionerne også i denne sammenhæng søger at tiltrække private midler, der kan understøtte deres talentindsats.

Derudover skal institutionerne have mulighed for at anvende karaktergennemsnit eller optagelsessamtaler som udvælgelseskriterium ved studerendes adgang til valgfag/tilvalg, uagtet om der er færre ansøgere end pladser. I dag er dette kun tilladt, hvis der er flere ansøgere end pladser på et bestemt fagmodul.

Institutionerne skal have friere rammer for talentudvikling, herunder gennem en udvidelse af ECTS rammen for studerende, der kan gennemføre på normeret tid.

4. Talentstrategier på institutionsniveau

De overordnede lovgivningsmæssige rammer for talentindsatsen, som skitseret ovenfor, kan danne rammen om institutionernes egne strategiske valg af talenttiltag.

Nogle uddannelsesinstitutioner har allerede i dag udarbejdet talentstrategier, og mange institutioner arrangerer og deltager i talentbegivenheder og *case competitions*, hvor studerende gennem nationale og internationale studenterkonkurrencer dyster om at komme med nyskabende og innovative løsninger på konkrete problemstillinger med afsæt i udfordringer hos private virksomheder og offentlige organisationer.

Flere institutioner har indført mentorordninger med aftagerrepræsentanter, der også kan anses som et talentudviklingstiltag. På de erhvervs- og professionsrettede institutioner kan talenttiltag særligt fokusere på, at talentet både udvikles i undervisningen og i praksis, fx ved at de dygtige studerende engageres i institutionens udviklingsprojekter i samarbejde med erhvervslivet, kommunerne og professionen.

Talentforløb kan også indebære samarbejde mellem institutioner på tværs af den videregående uddannelsessektor. Den nylige politiske aftale om en ny læreruddannelse lægger fx vægt på, at talentforløb på læreruddannelsen kan indebære fagmoduler med særligt krævende målbeskrivelser, fx i samarbejde med universiteterne. En særlig indsats for at sikre udlandsophold på internationalt anerkendte institutioner kan ligeledes være en del af institutionernes talentstrategi på alle videregående uddannelser.

De senere år er der også kommet større og større fokus på, at underviserne skal have de relevante værktøjer og kompetencer til talentudviklingsarbejdet.

Inden for de overordnede rammer kan institutionerne udarbejde selvstændige talentstrategier, der samler institutionens vision, strategi og målsætninger for talentindsatsen.

Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser

Side 4/7

5. Hurtige spor

I de senere års debat om talentudvikling i uddannelsessystemet er dygtige studerendes mulighed for at færdiggøre studierne hurtigere end normeret tid via ”hurtige spor”, blevet nævnt som en motivationsfaktor for de mest ambitiøse studerende. Et element i en talentstrategi på institutionsniveau kan således med fordel være at synliggøre, hvorledes studerende kan færdiggøre studierne hurtigere end normeret tid fx via sommerskoler eller muligheder for at tage flere fag per semester end normeret.

Institutionernes strategier kan synliggøre ”hurtige spor” for dygtige studerende.

6. Sammenhæng i talentindsatsen - på tværs af de videregående uddannelser

Studerende på de videregående uddannelser skal i højere grad have mulighed for at vælge supplerende udfordringer ved at tage fag på andre områder af den videregående uddannelsessektor. Det kan være ved at lade den dygtige arkitektstuderende eller den talentfulde finansøkonomistuderende på et erhvervsakademi tage erhvervsøkonomiske fag på universitetsniveau. Eller det kan være den ambitiøse lærerstuderende med linjefag i natur og teknik, der ønsker at tage naturvidenskabelige meritfag på universitetet, eller den kreative universitetsstuderende, der ønsker at tage fag på en designskole. De studerende skal efterfølgende have merit for forløbet.

De eksisterende uddannelsesregler giver ikke klare retningslinjer for, hvorledes fx en talentfuld erhvervsakademistuderende kan gives mulighed for at tage meritfag på universitetet. I dag skal meritstuderende som udgangspunkt opfylde adgangskravene til hele uddannelsen for at blive indskrevet på et fag som meritstuderende, men det kunne overvejes, om der ikke bør åbnes for, at særligt talentfulde studerende via samarbejdsaftaler mellem institutionerne kunne få adgang til meritfag, uagtet om de opfylder adgangskravene til hele uddannelsen.

**Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående
Uddannelser**

Side 5/7

Uddannelsesreglerne skal muliggøre, at talentfulde studerende i højere grad end i dag har mulighed for at tage meritfag på andre områder af den videregående uddannelsessektor.

7. Innovations- og entreprenørskabstalenter skal fremmes

Et fokus på talentudvikling i de videregående uddannelser skal også indebære et særligt fokus på fremme af innovations- og entreprenørskabstalenter blandt studerende på de videregående uddannelser.

En række institutioner på tværs af den videregående uddannelsessektor har de senere år etableret væksthuse, hvor studerende kan udvikle kompetencer og viden om entreprenørskab – både opstart af nye virksomheder og entreprenørskab og innovation inden for eksisterende virksomheder. Denne udvikling skal fortsættes, og institutionernes campusmiljøer skal understøtte de studerendes initiativer, fx ved at stille lokaler til rådighed for entreprenørskabsevents, netværksaktiviteter mv.

Sommerskoler og studieture for udvalgte innovations- og entreprenørskabstalenter er tilsvarende gode eksempler på, hvordan nogle institutioner i dag fremmer entreprenørskabstalenter.

Flere studerende skal også opfordres til at udarbejde innovationsspecialer, -bachelorprojekter eller -afgangsprojekter i samarbejde med erhvervslivet eller professionsområdet, hvor der knyttes et særligt innovationsperspektiv og/eller kommercialiseringsperspektiv til emnefeltet.

Flere undervisere skal rustes til at fremme de studerendes foretagsomhed og evne til at gå fra idé til handling, således at entreprenørskab og innovation kan blive en integreret del af alle uddannelser.

Innovations- og entreprenørskabstalenter skal fremmes gennem væksthuse, entreprenørskabsevents, tværfaglige forløb, netværk, sommerskoler for innovationstalenter mv.

8. Talentpleje via fleksible ph.d.-forløb

Universiteterne har i dag mulighed for at rekruttere talentfulde studerende til ph.d.-forløb tidligt i kandidatuddannelsen efter 3+5 og 4+4-modellerne, hvor kandidater indskrives sideløbende på kandidat- og ph.d.-uddannelsen. Modellerne styrker rekrutteringen af de bedste talenter nationalt og internationalt til ph.d.-forløb og kan betragtes som talentpleje for særligt dygtige studerende på kandidatuddannelsen.

De fleksible modeller giver den studerende mulighed for på et tidligt tidspunkt i sit uddannelsesforløb at vælge en forskerkarriere, og det har vist sig, at modellerne bidrager til, at de ph.d.-studerende gennemfører en ph.d.-uddannelse på normeret tid og mens de er forholdsvis unge. Universiteterne anvender i dag modellerne i varierende grad, men kan med fordel udbredes mere.

Eksempler på at motivere forskertalenter på universiteterne er EliteForsk-prisen samt forskerkarriereprogrammet Sapere Aude. Begge er med til at skabe rollemodeller og vise karriereveje i forskningsverdenen.

Universiteterne skal i højere grad end i dag rekruttere talentfulde studerende til ph.d.-forløb via de fleksible 3+5 og 4+4 modeller med henblik på målrettet rekruttering af forskertalenter.

9. Udmærkelsesgrad på eksamensbeviset

Institutionerne skal have mulighed for at anvende en udmærkelseskategori på eksamensbeviset, fx en honoursgrad, med henblik på at styrke den officielle anerkendelse af de dygtigste dimittender.

Institutionerne skal have mulighed for at anvende en udmærkelsesgrad på eksamensbeviset.

10. Tiltrækning og fastholdelse af internationale talenter

Talentudvikling i de videregående uddannelser skal samtidig have fokus på at sikre, at det danske uddannelsessystem er i stand til at tiltrække og fastholde de dygtigste talenter fra ind- og udland.

Der findes i dag en række barrierer for tiltrækning og fastholdelse af internationale studerende. Nogle er knyttet til lovgivningen og administrationen af denne, andre hænger sammen med Danmarks brand på det globale uddannelsesmarked, og atter andre er knyttet til den danske kultur og omgangsform samt graden af internationalisering af det danske samfund i relation til fx sprog, kommunikation og integration.

Uddannelsesministeriet fremlægger i efteråret 2012 en ny internationaliseringsstrategi, der bl.a. har fokus på disse spørgsmål.